

MARMARA BÖLGESİ' NDE YAYILIŞ GÖSTEREN TAVŞAN MEMESİNİN (*Ruscus aculeatus* L.) FARKLI YETİŞME ORTAMI POPÜLASYONLARINDAKİ ETKEN MADDE MİKTARININ BELİRLENMESİ VE ÜRETİMİ

Bu Araştırma Neden Yapıldı

Biyolojik çeşitliliğimizi oluşturan ve milyonlarca orman köylüsünün çeşitli şekillerde faydalandığı odun dışı orman ürünleri (ODOÜ) üzerinde yoğun bir sosyal baskı bulunmaktadır. Ülkemizde doğal olarak yetişen bu bitkilerin pek çoğu gerek ihracat gerekse iç tüketim için bilinçsizce söküldüklerinden yok olma tehlikesi içindedirler. Tavşan memesi (*Ruscus aculeatus* L.) de bu bitkilerden biridir. Türkiye ekonomisi ve ekolojisi açısından önemlilik arz eden tavşan memesi, türünün tehdit altında olması, içerdiği ruscogenin ve neoruscogenin ilaç etken maddelerinin eczacılık alanında sıklıkla kullanılması ve ihracat alanında da değerli bir tür olması sebebiyle proje konusu olarak seçilmiştir. Projede Marmara Bölgesinde doğal olarak yetişen tavşan memesi popülasyonlarının etken maddelerinin içeriğini belirlemek amaçlanmıştır.

Nasıl Bir Yol İzlendi

Bu çalışmada Marmara Bölgesi içinde tavşan memesinin yaygın olduğu Orman Bölge Müdürlükleri olan; İstanbul'dan 6, Bursa'dan 4, Adapazarı'ndan 4, Balıkesir'den 2 ve Çanakkale'den 2 olmak üzere toplam 18 popülasyon örneklenmiştir. Alınan örneklerin etken maddelerinin tespiti Yeditepe Üniversitesi Farmakognozi laboratuvarlarında yapılmıştır. Toplanan rizomlar fidanlıkta "Rastlantı Parselleri Deneme Desenine" göre biri kontrol olmak üzere 3 farklı kapalılıkta, 3 tekerrürlü olarak ekilmiştir.

Ne Bulundu

Araştırma sonuçlarına göre;

1)Doğal ortamdan toplanan rizomların etken madde analizi sonuçlarına göre Avrupa Farmakopesi'nde belirtilen ruskogenin (neoruskogenin ve ruskogenin karışımı) olarak ifade edilen toplam sapogenin miktarının %1'in üzerinde olması gerekliliğini;

- Bahçeköy (% 1.495)
- Biga (% 1.420)
- Karacabey(% 1.230)
- Poyrazlar (% 1.125)
- Gönen (% 1.065)
- Kanlıca (% 1.020)

numunelerinin sağladığı görülmüştür. Bu 6 popülasyonun eczacılık sektörüne hammadde temininde kullanılması ile yöre halkına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

2)Fidanlıkta kurulan deneme deseninde; çıkan fertlerin kuruduğu, kök sistemi geliştirmedeği ve rizom oluşturamadığı gözlenmiştir.

3)Fidanlık toprağının kil oranının, doğal alandan alınandan önemli oranda yüksek olduğu belirlenmiştir. Fidanlık toprağının yüksek kil oranı içermesinin, ekilen rizomların tutma başarısını olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Ne Öneriliyor

Araştırma sonucunda yüksek etken madde içeren popülasyonların, bu bitkinin sökülmünün yapılmadığı korunan alanlar (Bahçeköy, Poyrazlar gibi) olduğu tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak yüksek etken madde içeren bitkilerin yumru yaşının fazla olduğu düşünülebilir. Tavşan memesi rizomlarının yaşı ile etken madde içerikleri arasındaki ilişkisinin tespitine yönelik bir çalışmasının yapılması önerilebilir.

Arazide yapılan gözlemlerde tavşan memesi bitkisinin ağırlıklı olarak sık ve kapalı orman örtüsü altında yetiştiği görülmüştür. Bu bitki türü ile yapılacak sonraki çalışmaların farklı fidanlıklarda, farklı toprak tiplerinde, kapalılığın iyi olduğu doğal orman örtüsü altında ve rizomların kesilmeden de denenmesinin daha uygun olacağı önerilebilir.